

La Mănăstirea Zografuldin Muntele Athos se află un steag al lui Ștefan cel Mare

de Conf. univ. dr. George V Grigore

Poate cunoașteți povestea steagului „Biruitoarul” al lui Ștefan cel Mare care în prezent se află în colecțiile valoroase ale Muzeului Național de Istorie a României din București, dar de data aceasta vă semnalez existența unui alt steag al marelui voievod moldav. Se știe că domnitorul Ștefan cel Mare a făcut numeroase dani la mănăstirile de la Sf. Munte, iar Mănăstirea Zograful cu hramul „Sf. Gheorghe” - pe care voievodul o numea „mănăstirea domniei mele” - a fost principalul beneficiar al acestora. Ajunsă în ruină în veacul al XV-lea, mănăstirea Zograful a fost rectitorită de către domnul Moldovei aproape integral între anii 1466-1502, în prezent fiind considerată a noua în ierarhia mănăstirilor athonite. Pelerinii de azi mai pot încă admira „Arsanaua” și „Turnul” atunci când vin dinspre mare, și chiar drumul pietruit (de 5 km) ce leagă aceste obiective de mănăstirea Zograful, făcut și el de meșterii domnului moldovean și care este considerat cel mai vechi drum pietruit de la Muntele Athos. O inscripție în slavonă (de: 29x56 cm), mutată între timp de pe clădirea arsanalei (debarcaderului) în interiorul turnului acesteia (construit de Bogdan al III-lea, în 1517) și păstrată până în zilele noastre, mărturisește: *„Io Ștefan Voievod, cu mila lui Dumnezeu domn al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, am făcut acest depozit („casă”) de corăbii la anul 6983” (1475)*. Preocuparea pentru această mănăstire o putea considera Ștefan și ca o moștenire din străbuni, pentru că bunicul său, Alexandru cel Bun, ajutase mănăstirea anual cu câte 3000 aspri de argint (1429), alături de venitul altor câtorva metocuri. Ca să nu mai vorbim că, după căderea Constantinopolului (1453), domni

țarilor române au luat „în grijă” Sfântul Munte, în ideea unei „refaceri” simbolice a Imperiului Bizantin, în zonele de sub propria lor jurisdicție, dar fără aspirații la tronul „basileilor” (Bizanțul de după Bizanț). Însă, în privința Stindardului voievodal descoperit la aceeași mănăstire de pe Muntele Athos, primele date certe erau oferite mult mai târziu, de către Alexandru Pencovici, în lucrarea sa: „*Impresiuni de călătorie la Muntele Athos*” (București, 1882). Autorul dezvăluia că atunci se aflau la mănăstirea Zograful „*două steaguri bine conservate, în formă de prapure bisericesc*”. Unul dintre aceste steaguri era descris ca fiind de aproximativ 1/4 m, „*pe care se vede, pe mătase, cusut cu sârmă de argint, Sf. Gheorghe (George), care șade pe scaun și sub picioare zdrobește un balaur cu trei capete. Doi îngeri îi pun coroana pe cap. În jurul steagului se citește slavonește (...) rugăciune către Sfântul Gheorghe*”. Informația de mai sus era completată în 1884 cu o alta, de către Teodor Burada, în „*O călătorie la Muntele Athos*”, prin care descria „*câmpul acestui steag, pe care e cusut Sfântul*”, ca fiind „*de atlas roșu vechi și rupt tot*”. Conform celor doi autori, steagul era păstrat în biblioteca mănăstirii, cum avea să confirme la începutul secolului XX și părintele ieromonah Teodosie Soroceanul, superiorul „*Comunității fraților români «Sf. Ion Teologul»*” - chilia Cucuvinului - Provata din Muntele Athos. Acest steag a fost restituit românilor cu ajutorul Franței și se află în prezent în România, la MNIR, restaurat și păstrat în condiții speciale de conservare. În privința caracterului acestui steag, în istoriografia română a existat o polemică. Unii specialiști au considerat că forma și mărimea sa indică că ar fi un steag bisericesc, mai ales pentru faptul că pe el apare chipul Sf. Gheorghe; după cum, alții susțin că era un „Steag al Țării”. Și, chiar dacă nu ar fi fost așa, și ar fi aparținut personal lui Ștefan cel Mare, este de luat în calcul că Sfântul Gheorghe era simbolul militar și ocrotitorul creștin al marelui voievod. Însă argumentul esențial că steagul prezentat avea un dublu caracter, militar și religios deopotrivă, este evidențiat de faptul că pe fondul său nu sunt înscrise tropare, ci „invocațiuni de ajutor în lupte”,

fiind menționat și numele voievodului. De fapt, venerația acordată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe o întâlnim în multe culturi creștine, însă în ceea ce privește tradiția autohtonă precizăm că după încreștinarea spațiului dac romanizat, Cultul Cavalerului Trac și al Cavalerului Danubian era înlocuit — începând de la împăratul Constantin cel Mare (306-337), mai exact după primul Conciliul ecumenic de la Niceea (325), când creștinismul devenea religie de stat — prin cultul Sfântului militar creștin, respectiv al Sfântului Gheorghe purtătorul de biruință, personificare a curajului și cutezanței, a forței binelui împotriva răului. Prin urmare, acest sincretism militaro-creștin s-a perpetuat și în spațiul românesc până în zilele noastre, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe fiind patronul spiritual al forțelor armate din Trupelor Terestre și se serbează în fiecare an, la 23 aprilie.

Dar revenind la cel de al doilea steag moldav, în vara anului 2017, Președintele Republicii Moldova a vizitat Mănăstirea Zografu de pe Muntele Athos unde se păstrează steagul lui Ștefan cel Mare. Atunci el a spus că va confecționa un suport în care să fie păstrat și ținut la loc de cinste acest simbol al neamului nostru. Tot atunci, șeful statului a discutat cu starețul Mănăstirii Zografu, intenționând ca pe parcursul anului 2018, Steagul lui Ștefan cel Mare precum și Icoana Sfântului Gheorghe care se află în acest sfânt locaș athonit, să fie aduse în Republica Moldova, astfel ca cetățenii țării să poată vedea aceste relicve de valoare. Steagul lui Ștefan cel Mare și Sfânt este unul dintre cele mai valoroase obiecte istorice rămase pînă în prezent de la domnitorul moldovean fiind cusut cu fire de aur și argint. Pe o parte a steagului este înfățișat Sfântul Mare Mucenic Gheorghe călare pe cal alb, omorînd cu sulița un balaur, iar pe revers este redat botezul lui Iisus Hristos. Steagul respectiv reprezintă vitejia, credința și simbolul victoriei neamului nostru în luptele cu dușmanii. Aceste calități trebuie transmise din generație în generație, la fel ca și acest drapel. Prețuirea ce o purta voievodul moldovean Marelui Mucenic Gheorghe reiese nu numai prin prezența chipului acestui Sfânt pe

steagurile armatei sale, ci și prin alte practici. De pildă, în iconografia de pe platoșa sa era reprezentat Sf. Gheorghe, iar din cele 47 de biserici pe care le-a zidit, mai mult de jumătate se pare că poartă hramul Sfântului purtător de biruință. Dintre acestea este de amintit Mănăstirea Voroneț, care a fost ridicată la îndemnul duhovnicului său Daniil Sihastru, în contextul înfrângerii de la Războieni, la 26 iulie 1476. Atunci sfântul duhovnic l-a îndemnat pe Ștefan să continue lupta împotriva turcilor pentru a aduce libertatea neamului său, cu condiția ca apoi să-și manifeste mulțumirea creștină prin zidirea acestei mănăstiri, cu hramul Sf. Gheorghe. De altminteri încrederea sa în Daniil Sihastru dăinuia din vremuri de restriște, când tatăl său fusese ucis de către Aron Vodă, în 1451, iar Ștefan găsind refugiu în chilia sfântului călugăr acesta îi prevestise că va ajunge pe tronul Moldovei. Faptul s-a împlinit în aprilie 1457, când mitropolitul Teoctist „*l-a pomăzuit spre domnie*» [...] *la locul ce să chiamă Direptatea*”, după cum nota cronicarul Grigore Ureche. Iar prin faptele sale virtuozose, săvârșite de-a lungul întregii domnii, trăind o viață jertfelnică pentru credință și neam, dreptcredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și-a câștigat dreptul la canonizare, eveniment desăvârșit la 20 iunie 1992, de către Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române.

Astfel că astăzi avem două stindarde ale marelui domnitor Ștefan cel Mare, ce au peste 500 de ani: unul în România, la MNIR, iar celălalt la Mănăstirea Zografu din Muntele Athos.

Surse: wikipedia.org; historia.ro; president.md; impact.ro; magazinistoric.ro; ziarullumina.ro; orthodoxwiki.org; sfantulmunteathos.worldpress.com; limbaromana.md; munteleathos.ro; dodon.md; sputnik.md; istoriamilitara.org; doxologia.ro; stefancelmare.md; codrulcosminului.usv.ro

Bibliografie:

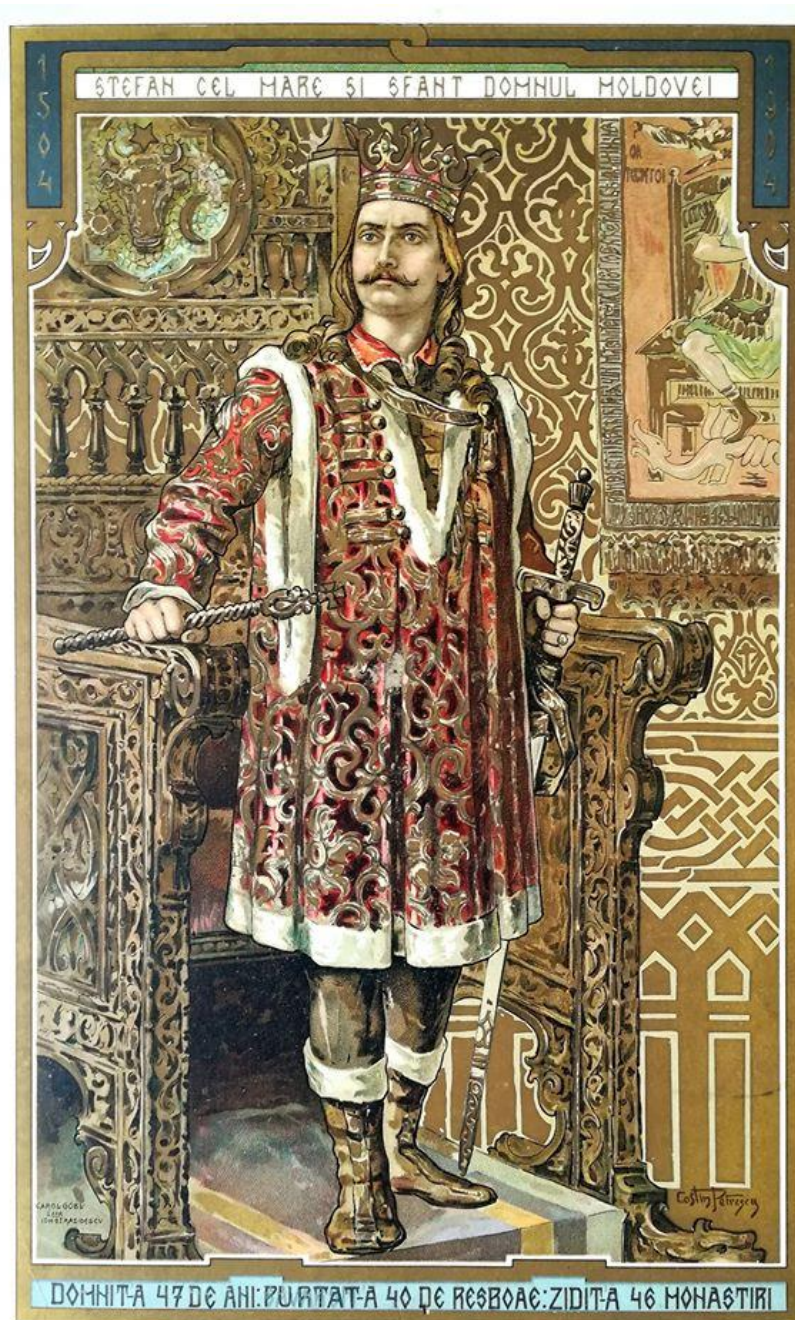
1. *Olimpia Guțu, „Manuscrisele slavone de redacție românească păstrate în biblioteca mănăstirii Zograf”, în: „Hrisovul”, III, 1998.*
2. *T. Burada, „O călătorie la Muntele Athos”, în: „Revista pentru istorie, arheologie și filologie”, I, 1883.*
3. *Vlad Mischevca, „Ștefan cel Mare - ctitor al Mănăstirii Zografu”.*
4. *N. Iorga, „Byzance après Byzance”, Paris, 1935; 1972 edț. rom.*
5. *A. Pippidi, „Tradiția politică bizantină în țările române în secolele XVI-XVIII”, București, 2001.*
6. *„Revista Artileriei”, 1902; Col. P.V. Năsturel, „Steagul, stema română, însemnele domnești, trofee”, Stab. „Universala”, București, 1903, p. 4 și fig. 2.*
7. *<https://www.stefancelmare.ro/Domnia-s1-ss10.htm>*
8. *Valeria Bălescu, „Stindardul victorios al lui Ștefan cel Mare și Sfânt”, în: Observatorul militar, Nr. 44-31/ 10-06.11.2000, pp. 1, 10*

Stindardul lui Ștefan cel Mare și Sfânt dăruit de domnitor, în anul 1500, Mănăstirii „Sf. Gheorghe” Zografu, de la Muntele Athos – în prezent aflat în colecțiile MNIR București

Mănăstirea Zografu din Sfântul Munte Athos – vedere generală

Publicat în „ȘTEAUA” - Societate pentru răspândirea în popor a scrierilor morale, patriotice și utilitare.

„Ștefan cel Mare și Sfânt, Domnul Moldovei”, stampă (46,5 x 33 cm) tipărită în 1904, la „Șteaua”, Societate pentru răspândirea în popor a scrierilor morale, patriotice și militare (Colecția „Stampe” a Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”)

Mănăstirea Zografu din Sfântul Munte Athos

Ștefan ce Mare, Alexandru Lăpușneanu și Vasile Lupu în catoliconul Mănăstirii Zografu

Suportul – vitrină oferit de Presedintele Republicii Moldova Igor Dodon, în anul 2017, pentru a adăposti și proteja steagul lui Ștefan cel Mare aflat la Mănăstirea Zografu din Muntele Athos

Presedintele Republicii Moldova Igor Dodon, în anul 2017, la Mănăstirea Zografu din Muntele Athos, cu steagul lui Ștefan cel Mare

Acesta este cel de al doilea steag al marelui domnitor Ștefan cel Mare, aflat la Mănăstirea Zografu, din Muntele Athos.